Нашу розповідь можна було б почати так. Жили собі дід та баба. Дід сіяв пшеницю і всяку пашницю, та рибу ловив, та дрова рубав, а баба город порала, корову доїла та вареники варила. А ще біля хати розводила силу-силенну квітів: і червоні півонії, і кручені паничі, і зірчасті айстри, і ще всякі-превсякі.

Прийде неділя, посідають старенькі та й милуються квітами — не намилуються. Дітей своїх не мали, то квіти їм утіхою були.

Та от минули роки. Дід ще більше постарів, знесилів, а баба вже й померла. Журиться старий: дружини немає і квіти без її ласкавих рук переводяться — зовсім самотній лишається.

Коли це якось навесні бачить: біля хати щось буйно зазеленіло, а потім зацвіло синьо-синьо. Дивується дід: зроду таких квітів не бачив. Не впадав коло них, не доглядав — а вони цвітуть. Наступної весни ще густіше закущилися, ще яскравіше засиніли.

І зрозумів старий: це дружина вість посилає, щоб утішити його, звеселити. Розповів про це сусідам, а заодно й квітами тими поділився.

Відтоді й оселилися у квітниках півники, бо це про них ми тут мову вели. Догляду їм особливого не треба, до грунту теж невибагливі. Зате кожної весни звеселяють зір щирою синьою усмішкою.

А можна і так розповісти.

Одного разу нахилилася веселка до річки, щоб води набрати. Аж тут чує, соловейко на калині тьохкає-заливається. Заслухалася, замріялась, та й незчулася, як загубила трохи своїх кольорів. Упали ті кольори додолу й перетворилися на півники. Тому-то веселка у травні завжди над квітниками повисає, півників вишукує. Та хіба визбирає, коли їх стільки наросло?!

Можна і ще по-іншому.

Давним-давно, тисячу чи, може, й більше років тому, розцвів на світі перший півник. Хтозна, якого він був кольору, але квітка його полонила своєю красою птахів та звірів. Три дні цвів півник, і три дні милувалося ним усе живе. А коли дозріло насіння — птахи підхопили його й рознесли по всьому світі. На півночі із насіння виросли півники голубі, як тамтешні озера, на півдні — золотаво-жовті, як піски пустелі, на сході — червоні, як вранішнє сонце, на заході — темно-сині, як літній вечір.

Від оцих темно-синіх і походять дикі півники угорські, подивитися на які ми, власне, й прийшли на Вишневу гору, знамениту на Поліссі своєю рідкісною рослинністю. У двох інших місцях, де раніше нам траплялися ці приземкуваті темно-сині відлюдки, ми нинішньої весни їх так, на превеликий жаль, і не знайшли.

Проте й тут не повезло: ходили-ходили і нічого не виходили. Та й дощ, як на те, несподівано вперіщив. І такий рясний, що довелося ховатися під розлогий кущ.

Тут і підійшов до нас хлопчина, що під горою корів нас. Зняв свою довгу накидку з прозорої плівки і подає Іванові Михайловичу.

— А сам як? Змокнеш, либонь, — відмовляється Носаль.

— Вищий виросту…

Хлопчину звали Сашком. Так, він тут все-все знає, бо щодня пасе худобу. І півники не раз бачив.

— Півники як півники, нічого особливого! Подумаєш… У кожному квітнику таке добро є…

Воно так. Декотрі господині уже їх і за квіти не вважають — надто непоказні. От лілія, троянда — інша річ...

Та насправді у півників слава не така вже й мала. Сама вже наукова назва "ірис", що у перекладі з грецької означає "веселка", досить промовиста. Великі мислителі древності Теофраст, Арістотель, Діоскорид та інші вважали цю рослину цілком гідною такої прекрасної назви.

Про знаменитий фіалковий корінь, з якого добувають дорогу пахучу олію для парфюмерної промисловості, чув, мабуть, кожен. Але далеко не всі знають, що корінь цей зовсім не фіалковий, а півниковий. Щойно викопаний із землі корінь півника має різкий, навіть неприємний запах. Та коли його поступово висушити, він набуває на диво приємного запаху фіалки.

Із півників добували зелену та синьо-зелену фарбу. І оця синьо-зелена (її називали лілейною зеленню) була особливо шанована художниками.

Ось що ми розповіли Сашкові. Сказали й про те, що дикі угорські півники — одні з найкрасивіших — зараз мало де збереглися. Сподівалися на Вишневій горі натрапити на них...

Бачимо, зацікавився хлопець. Позирає нетерпляче, чи скоро хмара просуне. Аж ось бризнуло сонце. Заіскрилася-заграла свіжовимита гора, і на душі стало якось урочисто-урочисто.

Подалися ми услід за Сашком туди, де він бачив наші півники. Так, знайшли кілька рослинок, але жодної розцвіченої.

— Ще вчора бачив — цвіли, — розводить руками хлопець. — Певно, якісь бешкетники вирвали...

Що тут вдієш? Пішли ми з Іваном Михайловичем оглядати прилеглі до Вишневої гори крутосхили. Коли це чуємо:

— Сюди! Ходіть-но сюди!..

Кликав Сашко. Хоч наше знайомство було й коротке, але цілком достатнє, щоб зрозуміти: хлопець дарма не гукатиме.

Спішимо за Сашком до обриву.

На самому краєчку, звісивши з уривища добру половину коріння, на вітерці погойдуються дві темно-сині квітки...